

راهنمای نگهداری · خزندگان

راهنمای نگهداری گکوی کاکلی (کرستد گکو)

برگه‌ی مرجع عملی برای تراریوم عمودی، دما و رطوبت درست، تغذیه با غذای کامل آماده، هندلینگ، مشکلات شایع سلامت و نشانه‌های هشدار.

دکتر مهدیار رمزگویان، دامپزشک حیوانات اگزوتیک

Photo: Lennart Hudel, "Crested gecko - 1", CC BY 4.0, via Wikimedia Commons

۱. کارت اطلاعات سریع

نام فارسی	گکوی کاکلی، کرستد گکو، گکوی مژه‌دار
نام علمی	*Correlophus ciliatus* (نام قدیمی: *Rhacodactylus ciliatus*)
زیستگاه طبیعی	جنگل‌های بارانی جزایر کالدونیای جدید (اقیانوس آرام)؛ درخت‌زی و شب‌فعال/گرگ‌ومیش‌فعال
طول عمر	معمولاً ۱۵ تا ۲۰ سال با نگهداری درست (تعهدی بلندمدت)
اندازه‌ی بالغ	حدود ۱۸ تا ۲۳ سانتی‌متر با دم؛ وزن معمول بالغ حدود ۳۵ تا ۶۰ گرم. بلوغ جثه‌ای حدود ۱۲ تا ۱۸ ماهگی
سطح دشواری	آسان تا متوسط؛ از مناسب‌ترین خزندگان برای شروع
رژیم غذایی	همه‌چیزخوار (میوه‌خوار–حشره‌خوار): غذای پودری کامل و آماده‌ی مخصوص کرستد + حشره‌ی مکمل‌دار به‌عنوان تنوع
دما	روز حدود ۲۲ تا ۲۶ درجه؛ شب تا حدود ۱۸ تا ۲۱ درجه قابل‌تحمل. **بالای ۲۸ درجه خطرناک** است
رطوبت	پایه حدود ۵۰ تا ۶۰٪، با افزایش موقت تا ۷۰ تا ۸۰٪ بعد از اسپری عصرگاهی و سپس خشک‌شدن نسبی
نور	چرخه‌ی روز/شب منظم (حدود ۱۲ ساعت)؛ UVB کم‌شدت مفید و توصیه‌شده است ولی باید سایه‌ی کافی داشته باشد
اجتماعی/تنها	تنهازی؛ نگهداری انفرادی بهترین انتخاب است. **هرگز دو نر با هم**

۲. مناسب چه کسی است؟ آیا انتخاب درستی است؟

کرستد در دمای معمول آپارتمان زندگی می‌کند، غذای آماده‌ی کامل دارد و معمولاً آرام است؛ اما «کم‌تجهیزات» یعنی «بی‌توقع» نیست: به گرما حساس است، دمش برای همیشه می‌افتد و سال‌ها عمر می‌کند.

انتخاب مناسبی است اگر...

- دمای خانه‌تان در تابستان معمولاً زیر ۲۷–۲۸ درجه می‌ماند یا کولر/تهویه دارید.
- حیوانی می‌خواهید که بیشتر تماشایی است تا بغلی، و هندلینگ کوتاه و آرام برایتان کافی است.
- آماده‌ی تعهد ۱۵ سال یا بیشتر هستید.

بهتر است صبر کنید اگر...

- خانه در تابستان بی‌کولر خیلی گرم می‌شود (گرمازدگی برای این گونه کشنده است).
- کودک خردسالی دارید که ممکن است حیوان را محکم بگیرد یا دمش را بکشد.
- حیوانی می‌خواهید که روزها فعال باشد؛ کرستد بیشتر شب‌ها فعال است.
- به دامپزشک آشنا با خزندگان در شهرتان دسترسی ندارید.

نکات قانونی و اخلاقی

کالدونیای جدید صادرات حیات‌وحش خود را محدود کرده است و گکوهای کاکلی موجود در بازار حیوانات خانگی جهان از نسل‌های پرورش‌یافته در اسارت هستند. فقط از پرورش‌دهنده یا فروشنده‌ی معتبر بخرید که سن، منشأ و سابقه‌ی تغذیه‌ی حیوان را می‌داند، و پیش از خرید مقررات محلی نگهداری و جابه‌جایی خزندگان را بررسی کنید. هرگز یک خزنده‌ی غیربومی را در طبیعت رها نکنید؛ هم برای خودش کشنده است و هم برای بوم‌سازگان ایران خطر دارد.

۳. محل نگهداری و تجهیزات

تراریوم: عمودی، نه افقی

کرستد درخت‌زی است و بیشتر وقتش را بالای زمین، روی شاخه و برگ می‌گذراند؛ پس **ارتفاع** مهم‌تر از کف است. تهویه‌ی خوب (معمولاً توری در سقف یا جلو) هم ضروری است، چون رطوبت بالا بدون جریان هوا به کپک و مشکلات تنفسی می‌رسد.

مرحله	اندازه‌ی پیشنهادی (طول × عرض × ارتفاع)	چرا؟
نوزاد و جوان (زیر حدود ۱۵ گرم)	ظرف یا تراریوم کوچک، مثلاً حدود ۳۰×۳۰×۴۵ سانتی‌متر یا باکس پلاستیکی مخصوص پرورش	در فضای خیلی بزرگ، جوان‌ها غذا را دیر پیدا می‌کنند و پایش اشتها و مدفوع سخت می‌شود
بالغ (حداقل)	حدود ۴۵×۴۵×۶۰ سانتی‌متر	کمترین فضای عمودی برای بالا رفتن، پریدن و ایجاد شیب دمایی
بالغ (بهتر)	حدود ۴۵×۴۵×۹۰ سانتی‌متر یا بزرگ‌تر	فعالیت بیشتر، تنوع ارتفاع و گیاه بیشتر؛ رفاه بهتر

چیدمان داخل تراریوم

- **شاخه و بامبو** افقی و مایل در ارتفاع‌های مختلف؛ کرستد روی سطوح افقی استراحت را ترجیح می‌دهد.
- **پوشش گیاهی انبوه** (زنده یا مصنوعی امن) در بخش بالایی برای پنهان‌شدن در روز؛ حیوانی که جای پنهان‌شدن ندارد استرس مزمن دارد.
- یکی دو **پناهگاه** در ارتفاع و یکی در پایین.
- **ظرف غذا** در ارتفاع (جایگاه مخصوص روی دیواره)، چون حیوان در پایین کمتر غذا می‌خورد.

بستر

- **جوان‌ها:** دستمال‌کاغذی یا کاغذ ساده؛ تمیزکردن آسان، پایش مدفوع آسان و خطر بلع بستر تقریباً صفر.
- **بالغ‌ها:** مخلوط خاک ارگانیک بدون کود و سم، الیاف نارگیل یا ترکیب مخصوص بیواکتیو که رطوبت را نگه دارد.
- از ماسه، ریگ ریز و بسترهای خشک و غبارآلود پرهیز کنید.

- ظرف آب کم‌عمق؛ بسیاری از کرستدها بیشتر قطره‌های روی برگ را می‌لیسند.
- تراریوم بیواکتیو (با گیاه زنده و جانداران پاک‌کننده) برای این گونه بسیار مناسب است.

دما: دشمن اصلی، گرمای زیاد است

برخلاف بسیاری از خزندگان، کرستد معمولاً به لامپ حرارتی نیاز ندارد. اگر اتاق در زمستان زیر حدود ۱۸ درجه می‌رود، یک منبع گرمای کم‌توان (مثلاً لامپ کم‌وات یا پنل حرارتی سقفی) **همراه با ترموستات** در یک سمت بالای تراریوم کافی است تا یک نقطه‌ی حدود ۲۶ تا ۲۷ درجه ایجاد شود و بقیه‌ی محفظه خنک‌تر بماند. هیچ‌وقت کل تراریوم را گرم نکنید.

> **هشدار گرما**
>
> دمای پایدار بالای ۲۸ درجه، به‌ویژه همراه با تهویه‌ی ضعیف، می‌تواند در چند ساعت به گرمازدگی و مرگ برسد. تراریوم را کنار پنجره‌ی آفتاب‌گیر، بخاری یا شوفاژ نگذارید و در تابستان دمای اتاق را با دماسنج دیجیتال پایش کنید. برای قطعی برق در هوای گرم از پیش برنامه داشته باشید.

رطوبت، نور و ابزار اندازه‌گیری

- **اسپری عصرگاهی** (و در صورت نیاز یک اسپری سبک صبح) رطوبت را موقتاً تا حدود ۷۰ تا ۸۰٪ بالا می‌برد؛ سپس باید طی روز تا حدود ۵۰ تا ۶۰٪ خشک شود. رطوبت دائماً بالا و خیس‌ماندن همیشگی بستر زمینه‌ساز کپک، عفونت پوستی و تنفسی است.
- **نور:** چرخه‌ی منظم حدود ۱۲ ساعت روشنایی و ۱۲ ساعت تاریکی کامل. UVB کم‌شدت (مخصوص گونه‌های سایه‌زی) با فاصله‌ی درست و پوشش گیاهی برای فرار از نور، به سلامت استخوان و رفتار طبیعی کمک می‌کند. لامپ UVB را طبق توصیه‌ی سازنده (معمولاً هر ۶ تا ۱۲ ماه) عوض کنید، حتی اگر هنوز روشن است.
- **دماسنج و رطوبت‌سنج دیجیتال** در بالا و پایین تراریوم؛ نشانگرهای عقربه‌ای چسبی اغلب خطای زیادی دارند.

۴. تغذیه

پایه‌ی رژیم کرستد در اسارت، **غذای پودری کامل و تجاری مخصوص کرستد گکو** است که با آب مخلوط می‌شود و به غلظت شبیه پوره درمی‌آید. این غذاها طوری فرموله شده‌اند که کلسیم، ویتامین‌ها و پروتئین را به نسبت درست بدهند؛ به همین دلیل جایگزینی آن با میوه یا غذای کودک یکی از شایع‌ترین علت‌های بیماری متابولیک استخوان در این گونه است.

سن / وضعیت	غذای پودری کامل	حشره (اختیاری ولی مفید)
نوزاد و جوان	تازه، تقریباً هر روز یا یک روز در میان	۱ تا ۲ بار در هفته، حشره‌ی بسیار ریز
بالغ	۲ تا ۳ بار در هفته (یک روز در میان)	حدود ۱ بار در هفته
ماده‌ی در حال تخم‌گذاری	طبق برنامه‌ی بالغ با پایش دقیق وزن	طبق نظر دامپزشک؛ نیاز کلسیم بالاتر است

چه بدهیم

- غذای پودری کامل از برندهای شناخته‌شده؛ عصر، هم‌زمان با شروع فعالیت.
- حشره‌ی مناسب: جیرجیرک، سوسک دوبیا (در صورت دسترسی)، لارو سرباز سیاه؛ اندازه کوچک‌تر از فاصله‌ی بین دو چشم حیوان.
- حشره را ۲۴ ساعت پیش از غذادهی با سبزی و غذای مغذی «گات‌لود» کنید و با پودر کلسیم پودرزنی کنید.

چه ندهیم

- میوه یا غذای کودک به‌عنوان غذای اصلی (کم‌کلسیم و ناکامل).
- حشرات صیدشده از حیاط و فضای باز (سم، انگل).
- کرم‌های چرب و درشت به‌عنوان غذای ثابت؛ حشره‌ی بزرگ‌تر از توان بلع.
- حشره‌ی زنده‌ای که شب در تراریوم بماند و حیوان را آزار دهد.

- غذای پودری مخلوط‌شده را بعد از حدود ۲۴ تا ۴۸ ساعت جمع کنید؛ در هوای گرم زودتر خراب و کپک‌زده می‌شود.
- ظرف غذا را هر بار بشویید. غذای پودری خشک را دربسته و طبق تاریخ انقضا نگه دارید؛ ویتامین‌ها با گذشت زمان افت می‌کنند.
- بهترین معیار کفایت تغذیه، **وزن‌کشی منظم** با ترازوی گرمی و شکل بدن است (لگن و دنده‌ها نباید برجسته باشند).

۵. برنامه‌ی مراقبت: چک‌لیست

روزانه

- [ ] نگاه به دما و رطوبت (بالا و پایین تراریوم)
- [ ] اسپری عصرگاهی آب تمیز روی برگ‌ها و دیواره
- [ ] جمع‌کردن مدفوع و غذای مانده در روزهای غذادهی
- [ ] تعویض آب ظرف
- [ ] یک نگاه کوتاه به رفتار، چشم‌ها، انگشتان و دم

هفتگی

- [ ] شستن ظرف غذا و آب با آب داغ و صابون، آبکشی کامل
- [ ] پاک‌کردن شیشه و تمیزکاری موضعی بستر
- [ ] بررسی پوست‌اندازی: پوست چسبیده به انگشتان و نوک دم

ماهانه

- [ ] وزن‌کشی و ثبت در دفترچه (برای جوان‌ها هر ۲ هفته)
- [ ] کنترل تاریخ لامپ UVB و غذای پودری
- [ ] تعویض یا تمیزکاری عمیق بستر (در تراریوم غیربیواکتیو)

سالانه

- [ ] معاینه‌ی عمومی نزد دامپزشک اگزوتیک و آزمایش مدفوع
- [ ] تعویض لامپ UVB (یا طبق دستور سازنده)

بهداشت (سالمونلا)

خزندگان سالم هم ممکن است ناقل سالمونلا باشند. بعد از هر تماس با حیوان یا وسایل تراریوم دست‌ها را با آب و صابون بشویید، وسایل را در سینک آشپزخانه نشویید و کودکان زیر ۵ سال، سالمندان، زنان باردار و افراد دارای ضعف ایمنی تماس مستقیم نداشته باشند.

۶. رفتار و هندلینگ

کرستد شب‌فعال است؛ طبیعی است که روز را پشت برگ‌ها بخوابد و از غروب به بعد فعال شود، بپرد و بلیسد. بیشتر کرستدها آرام‌اند، اما **پرشی و ناگهانی** هستند و در سقوط از ارتفاع ممکن است آسیب ببینند.

رفتار	معنی احتمالی
دهان باز، صدای جیغ یا خرخر، تکان سریع دم	ترس یا حالت دفاعی؛ هندلینگ را متوقف کنید
تیره‌شدن رنگ (روشن/خاموش‌شدن یا «فایر آپ»)	تغییر طبیعی رنگ در شب، دما یا هیجان؛ به‌تنهایی نشانه‌ی بیماری نیست
کدر شدن رنگ و خوردن پوست	پوست‌اندازی؛ کرستد معمولاً پوستش را می‌خورد
پنهان‌شدن طولانی همراه با بی‌اشتهایی و کاهش وزن	محیط نامناسب یا بیماری؛ دما، رطوبت و وزن را بررسی و با دامپزشک مشورت کنید

روش درست هندلینگ

- دو هفته‌ی اول بعد از آوردن به خانه حیوان را دست نزنید تا با محیط جدید سازگار شود؛ فقط غذا بدهید و تماشا کنید.
- از جلو یا پهلو، آرام و از پایین دست را جلو ببرید؛ هرگز از بالا مثل شکارچی چنگ نزنید.
- روش «راه‌رفتن روی دست»: بگذارید از یک دست به دست دیگر برود و دست‌ها را پشت سر هم جلوی او بگیرید.
- جلسه‌ها کوتاه (چند دقیقه) و نزدیک زمین یا روی تخت انجام شود تا پرش ناگهانی خطر سقوط نداشته باشد.
- **هرگز دم را نگیرید.** کرستد ممکن است در ترس یا گیرافتادن دمش را بیندازد و دمش **دوباره رشد نمی‌کند**. حیوان بدون دم معمولاً زندگی عادی دارد، ولی محل زخم باید تمیز بماند.

چرا انفرادی؟

کرستد حیوان اجتماعی نیست و از هم‌اتاقی سود نمی‌برد. نرها با هم دعوا می‌کنند؛ نر و ماده با هم به تولیدمثل مکرر و فرسودگی ماده می‌رسند؛ و حتی ماده‌ها ممکن است دم یکدیگر را بجوند یا برای غذا رقابت کنند. نگهداری انفرادی ساده‌ترین راه برای پایش اشتها و سلامت هر حیوان است.

۷. مشکلات شایع سلامت و نشانه‌های هشدار

مشکل	علت‌های شایع	نشانه‌های هشدار
بیماری متابولیک استخوان (MBD)	رژیم میوه/غذای کودک به‌جای غذای کامل، حشره‌ی بدون مکمل، نبود UVB در برخی موارد	فک نرم و لاستیکی، ستون فقرات یا لگن کج، دم موج‌دار، لرزش، ضعف در چسبیدن و بالا رفتن
سندرم دم آویزان (FTS)	استراحت طولانی سر به پایین روی شیشه‌ی صاف و عمودی؛ ضعف عضلانی/تغذیه‌ای در برخی موارد مطرح است	دم هنگام استراحت روی بدن یا کنار سر خم می‌شود؛ لگن و دم تغییر شکل می‌دهند. با برگ و شاخه‌ی کافی در ارتفاع پیشگیری کنید
پوست‌اندازی ناقص	رطوبت پایین، کم‌آبی	حلقه‌های پوست خشک روی انگشتان و نوک دم که خون‌رسانی را تنگ می‌کنند؛ خطر از دست رفتن انگشت
کم‌آبی	اسپری ناکافی، گرمای زیاد	چشم‌های فرورفته، پوست چروک، مدفوع خشک یا ادرار سفید سفت، بی‌حالی
گرمازدگی	دمای بالای ۲۸ درجه، آفتاب مستقیم، تهویه‌ی ضعیف	دهان باز، بی‌حالی شدید یا بی‌قراری، افتادن از شاخه
انسداد گوارشی	بلع بستر نامناسب، حشره‌ی بزرگ، کم‌آبی، دمای پایین	عدم دفع مدفوع، شکم متورم، بی‌اشتهایی

مشکل	علت‌های شایع	نشانه‌های هشدار
عفونت دهان و تنفسی	رطوبت دائماً بالا با تهویه‌ی ضعیف، سرما، استرس	دهان باز ماندن، حباب یا ترشح از بینی، صدای تنفسی، قرمزی یا ماده‌ی پنیری در دهان
مشکلات تولیدمثلی ماده‌ها	کمبود کلسیم، تخم‌گذاری مکرر، نبود محل مناسب تخم‌گذاری	شکم برآمده با بی‌قراری یا زور زدن، بی‌اشتهایی طولانی، ضعف
انگل‌های گوارشی	حیوان تازه‌خریداری‌شده، حشره‌ی آلوده، بهداشت ضعیف	کاهش وزن با وجود غذا خوردن، مدفوع آبکی یا بدبو
آسیب چشم و مشکلات پوستی	بستر غبارآلود، گرد غذا، کپک، رطوبت نامتعادل	تورم یا بسته‌ماندن چشم، لکه‌های تیره یا زخم پوستی

کرستد پلک ندارد و چشم را با زبان تمیز می‌کند؛ لیسیدن چشم طبیعی است، ولی بسته‌ماندن یک چشم طبیعی نیست. تشخیص علت هر یک از این مشکلات و درمان آن کار دامپزشک اگزوتیک است؛ خوددرمانی با دارو یا قطره‌های عمومی، اغلب تشخیص را دیرتر و درمان را سخت‌تر می‌کند.

۸. چه زمانی فوراً به دامپزشک اگزوتیک مراجعه کنیم؟

موارد اورژانسی

- تنفس با دهان باز، صدای خس‌خس یا ترشح کف‌آلود از بینی و دهان
- لرزش، تشنج، ناتوانی در چسبیدن یا بالا رفتن، افتادن مکرر
- فک نرم، شکستگی یا تغییر شکل ناگهانی اندام
- بیرون‌زدگی بافت از مقعد (پرولاپس)
- ماده‌ی دارای شکم برآمده که زور می‌زند ولی تخم نمی‌گذارد یا ضعیف شده است
- گرمازدگی احتمالی یا قرارگرفتن در دمای بسیار بالا
- زخم عمیق، خونریزی، گازگرفتگی یا حلقه‌ی پوست تنگ که انگشت را تیره کرده است
- بی‌اشتهایی بیش از حدود ۲ هفته همراه با کاهش وزن (در جوان‌ها زودتر اقدام کنید)

تا رسیدن به دامپزشک

حیوان را در ظرف کوچک دربسته با تهویه و دستمال‌کاغذی نم‌دار، در دمای حدود ۲۴ درجه و تاریک و آرام نگه دارید. در گرمازدگی او را به جای خنک‌تر (نه سرد) ببرید. به زور غذا یا آب ندهید و هیچ دارویی خودسرانه استفاده نکنید. عکس از تراریوم، دماسنج، مدفوع و سابقه‌ی وزن را همراه ببرید.

۹. چک‌لیست خرید و انتخاب کرستد سالم

نشانه‌های حیوان سالم

- ☐ چشم‌های روشن، باز و تمیز
- ☐ بدن پر و لگن غیربرجسته؛ دم صاف (اگر دم دارد)
- ☐ فک محکم، ستون فقرات صاف، اندام قوی
- ☐ چسبیدن محکم به سطوح و حرکت هماهنگ

پیش از آوردن به خانه

- ☐ تراریوم عمودی با درب قفل‌شو و تهویه
- ☐ شاخه، گیاه، پناهگاه و جایگاه غذا در ارتفاع
- ☐ دماسنج و رطوبت‌سنج دیجیتال
- ☐ اسپری دستی (یا سیستم مه‌پاش)
- ☐ لامپ روشنایی و UVB کم‌شدت با تایمر

- [ ] پوست بدون زخم، کنه یا پوست چسبیده روی انگشتان
- [ ] مقعد تمیز، بدون مدفوع چسبیده
- [ ] وزن حداقل حدود ۳ تا ۵ گرم برای نوزاد؛ ترجیحاً جوان کمی بزرگ‌تر برای شروع
- [ ] غذای پودری کامل و پودر کلسیم
- [ ] ترازوی گرمی و دفترچه‌ی ثبت وزن
- [ ] شماره‌ی تماس یک دامپزشک اگزوتیک
- [ ] محفظه‌ی جداگانه برای قرنطینه، اگر خزنده‌ی دیگری دارید

از فروشنده سن، وزن، برند غذا و تاریخ آخرین غذادهی را بپرسید؛ حیوانی که با میوه یا غذای کودک تغذیه شده، زودتر به معاینه نیاز دارد.

۱۰. پرسش‌های متداول

آیا کرستد واقعاً لامپ حرارتی لازم ندارد؟

در بیشتر خانه‌ها که دما بین حدود ۲۲ تا ۲۶ درجه است، نه. فقط اگر اتاق در شب‌های زمستان زیر حدود ۱۸ درجه برود، یک منبع گرمای کم‌توان با ترموستات در یک سمت لازم می‌شود. خطر رایج‌تر برای این گونه، گرمای زیاد است نه سرما.

دم کرستدم افتاد؛ دوباره رشد می‌کند؟

نه. برخلاف بسیاری از گکوها، دم کرستد بعد از افتادن دوباره رشد نمی‌کند. بیشتر کرستدهای بالغ در طبیعت دم ندارند و بدون آن زندگی عادی دارند. محل زخم را تمیز و بستر را موقتاً دستمال‌کاغذی کنید و اگر خونریزی، تورم یا ترشح دیدید به دامپزشک مراجعه کنید.

می‌توانم فقط میوه یا غذای کودک بدهم؟

نه. این رژیم کمبود کلسیم و پروتئین ایجاد می‌کند و یکی از شایع‌ترین علت‌های بیماری متابولیک استخوان در کرستد است. میوه‌ی رسیده فقط گاهی و به مقدار کم به‌عنوان تنوع قابل‌قبول است؛ غذای اصلی باید غذای پودری کامل باشد.

چرا کرستدم چند روز غذا نمی‌خورد؟

استرس جابه‌جایی، پوست‌اندازی، کاهش دمای فصلی و در ماده‌ها تخم‌گذاری می‌توانند اشتها را موقتاً کم کنند. اگر وزن ثابت است و حیوان فعال است، معمولاً جای نگرانی فوری نیست؛ ولی کاهش وزن یا بی‌اشتهایی طولانی (به‌ویژه در جوان‌ها) دلیل مراجعه به دامپزشک است.

ماده‌ی تنهای من تخم گذاشته؛ طبیعی است؟

بله، ماده‌های بالغ گاهی حتی بدون نر هم تخم‌های غیربارور می‌گذارند. یک ظرف با بستر نم‌دار برای تخم‌گذاری بگذارید، تغذیه و کلسیم را جدی بگیرید و اگر ماده ضعیف شد، زور زد یا وزنش افت کرد، فوراً مراجعه کنید.

هشدار پایانی: این راهنما برای آموزش صاحبان خزنده تهیه شده و **جایگزین معاینه و تشخیص دامپزشک نیست**. هیچ دارو یا دوزی در آن ذکر نشده است؛ در صورت بروز هر نشانه‌ی بیماری، به دامپزشک اگزوتیک آشنا با خزندگان مراجعه کنید.

دکتر مهدیار رمزگویان — exoticsbymahdiyar.ir · نسخه ۱.۰.۷ آبان ۱۴۰۵ (۲۹ اکتبر ۲۰۲۶)